

การลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ารอบสถานศึกษา: แนวทางสร้างความปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน

เมธชนนท์ ประจวบลาภ, สุรเชษฐ์ โพธิ์แสง
สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทหนึ่งที่ใช้ความร้อนจากแบตเตอรี่ละลายของเหลวในขวดบรรจุ โดยปล่อยไอควันที่เป็นสารนิโคตินและสารพิษอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้าในประเทศไทย ตามกฎหมายศุลกากร และห้ามจำหน่ายตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็ยังพบว่าในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครมีการตั้งร้านค้าลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป มากถึง 71 ร้านค้า ธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าเลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดจำหน่าย คือ (1) เลือกทำเลที่ตั้งใกล้เคียงสถานศึกษา ซึ่งพบว่ามีร้านค้าบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 70.83 ตั้งใกล้เคียงกับสถานศึกษา และ (2) จูงใจหรือชักจูงเด็กและเยาวชนให้เข้ามาบริโภคด้วยการสื่อสารด้วยการใช้ภาพ ข้อความ หรือสัญลักษณ์สีที่น่าสนใจ จากกลยุทธ์ข้างต้นจึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีอัตราการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าสูงถึงร้อยละ 32.30 สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งประเทศที่อยู่ร้อยละ 25.08 จากกลยุทธ์และอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จึงอุปมาได้ว่าธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้ามุ่งเป้าทำการตลาดไปยังเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ฉะนั้น เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้พ้นจากอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ควรดำเนินการดังนี้ (1) สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อร่วมกันเฝ้าระวังและหาแนวทางป้องกันรอบสถานศึกษา (2) การส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยเพิ่มเติมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และ (3) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต้องบังคับใช้กฎหมายกับผู้ลักลอบจำหน่ายทุกช่องทาง รวมถึงคงมาตรการห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าต่อไป

คำสำคัญ: บุหรี่ไฟฟ้า; เด็กและเยาวชน; สถานศึกษา

วันรับ: 7 พ.ค. 2567

วันแก้ไข: 9 มิ.ย. 2567

วันตอบรับ: 12 มิ.ย. 2567

บทนำ

ผลิตภัณฑ์ยาสูบไฟฟ้า หรือ บุหรี่ไฟฟ้า (e-cigarette) เป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นแท่งกลมคล้าย บุหรี่มวน ทำงานโดยใช้แบตเตอรี่ที่ทำให้เกิดความร้อน หลอมละลายของเหลวในขวดที่บรรจุให้ระเหยขึ้นเป็นไอควัน สำหรับการสูบ⁽¹⁾ บุหรี่ไฟฟ้าปลดปล่อยไอควันที่มีนิโคติน

ที่เป็นอันตรายต่อผู้สูบและผู้ไม่สูบแต่ได้รับไอควันมือสอง เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและโรคปอด โดยเฉพาะในเด็ก และเยาวชน หากได้รับสารนิโคตินจะส่งผลเสียต่อสมองในระยะยาวได้⁽³⁾ ขณะเดียวกันไอละอองของบุหรี่ยังมีส่วนประกอบของสารเคมีชนิดต่างๆ ที่ได้รับการพิสูจน์ว่าส่งผลกระทบต่อสุขภาพ อาทิ propylene glycol, carbon monoxide โลหะหนัก ฝุ่นละอองขนาด PM10 และ

PM2.5⁽⁴⁾ ปัจจุบันอุตสาหกรรมยาสูบได้ทำการตลาดมุ่งเป้าไปยังเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่โดยการสร้างวาทกรรมชวนเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยกว่าบุหรี่แบบปกติ และจงใจให้เข้าถึงได้ง่ายด้วยการออกผลิตภัณฑ์ที่มีรูป-ลักษณะใหม่คล้ายของเล่นที่มีสีสันสวยงาม⁽⁵⁾ อย่างไรก็ตาม บุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นผลิตภัณฑ์ที่ห้ามนำเข้ามายังในราชอาณาจักรไทยตามกฎหมายศุลกากร และห้ามจำหน่าย แจก หรือให้บริการแก่ประชาชนตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค แต่ข้อเท็จจริง ยังคงพบการลักลอบจำหน่าย บุหรี่ไฟฟ้าตามสถานที่สาธารณะและช่องทางออนไลน์ โดยการลักลอบจำหน่ายส่วนใหญ่เน้น เลือกทำเลที่ตั้งร้าน ใกล้สถานศึกษาเพื่อจงใจเด็กและเยาวชนให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น หากปล่อยให้สถานการณ์ข้างต้นดำเนินต่อไป โดยปราศจากมาตรการการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษาและชุมชน เต็มไปด้วยปัจจัยเสี่ยง นำไปสู่อัตราการก้าวกระโดดของ นักสูบบุหรี่ใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเด็กและเยาวชน การลักลอบจำหน่าย

บุหรี่ไฟฟ้ารอบสถานศึกษา ตลอดจนนำเสนอข้อเสนอแนวทางการสร้างความปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน มีเป้าหมายให้สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักพร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อไป

สถานการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ในเด็กและเยาวชน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กองสุกศึกษา สนับสนุนบริการสุขภาพ ได้ทำการสำรวจเฝ้าระวัง พฤติกรรมสุขภาพ ประเด็นพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของ เยาวชนไทย⁽²⁾ ระหว่างวันที่ 25 เมษายน ถึงวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2566 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสำรวจ 61,688 คน กระจายครอบคลุม 77 จังหวัด หรือ 13 เขตสุขภาพทั่วประเทศ ผลการสำรวจพบว่า เด็กและเยาวชนไทย มีอัตราการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าย่อยละ 25.08 เมื่อพิจารณาความชุกการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงที่สุด 5 เขตสุขภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชนสูงที่สุด⁽⁶⁾

ลำดับ	เขตสุขภาพ	รายชื่อจังหวัด	อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ)
1	เขตสุขภาพที่ 9	ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์	34.58
2	เขตสุขภาพที่ 3	กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ ชัยนาท และอุทัยธานี	34.45
3	เขตสุขภาพที่ 4	สระบุรี นนทบุรี ลพบุรี อ่างทอง นครนายก สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี	34.20
4	เขตสุขภาพที่ 8	อุดรธานี สกลนคร นครพนม เลย หนองคาย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ	34.00
5	เขตสุขภาพที่ 13	กรุงเทพมหานคร	32.30

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยภายในและภายนอกต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าโดยการวิเคราะห์ logistic regression พบว่า

1. ผู้ที่ชื่นชอบกลิ่นบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 9.89 เท่า
2. ผู้ที่เคยสูบบุหรี่มวน มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 7.94 เท่า
3. ผู้ที่เรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2.37 เท่า
4. ผู้ดื่มสุรา มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2.25 เท่า
5. ผู้ที่ได้รับควันบุหรี่ไฟฟ้ามือสอง มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2.16 เท่า
6. ผู้ที่เคยถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2.09 เท่า
7. ผู้ที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัยกว่าบุหรี่มวน มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.62 เท่า
8. เพศชายมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเพศหญิง 1.44 เท่า
9. ผู้ที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.40 เท่า
10. ผู้ที่เข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.37 เท่า
11. ผู้ที่มีคนรอบข้างสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.26 เท่า
12. ผู้ที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากควันบุหรี่ไฟฟ้า มีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.14 เท่า

จากผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าข้างต้น จะเห็นได้ว่า นอกจากปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้ว ปัจจัยภายนอกที่เป็นสภาพแวดล้อม ได้แก่ การถูกชักชวนให้สูบบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย หรือคนรอบข้างสูบบุหรี่ไฟฟ้า ก็เป็นส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชนเช่นกัน

การลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า รอบสถานศึกษา

จากการสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 ด้วยการค้นหาร้านค้าจำหน่ายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น Facebook, Instagram และ Google

Map เป็นขั้นตอนแรก และลงสำรวจพื้นที่จริงจากพิกัดที่ค้นหาได้ในขั้นแรก โดยการเดินเท้าสำรวจร่วมกับเครือข่ายเยาวชนอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อทราบสถานการณ์ความชุกและกลวิธีของร้านค้าที่ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน โดยจากการลงพื้นที่พบว่า มีร้านค้าลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ามากถึง 72 ร้านค้า เมื่อจำแนกความชุกของร้านค้า แบ่งตามกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นกลุ่มเขตที่มีความชุกของร้านค้าลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า มากที่สุด 2 อันดับคือ กลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออกกลาง (20 ร้านค้า) และกลุ่มเขตกรุงเทพเหนือ (16 ร้านค้า) หากพิจารณารายละเอียดภายในกลุ่มเขต จะพบว่าเขตดินแดง มีความชุกของร้านค้ามากที่สุดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (7 ร้านค้า) รูปแบบการตั้งร้านค้าที่พบส่วนใหญ่ เป็นการตั้งร้านค้าในลักษณะคกทนถาวรไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้แบบร้านค้าชนิดหาบเร่แผงลอย (stand alone) ภายในร้านค้าส่วนใหญ่จัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า Gen 4 คือ Pod/Vape มีขนาดเล็กคล้าย flash drive สามารถเติมน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าบนส่วนหัวของอุปกรณ์ โดยภายนอกร้านจะมีข้อความ สัญลักษณ์ หรือภาพที่มีสีสันสวยงาม สื่อความหมายให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นสถานที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เช่น Vape Pod หรือ Smoker เป็นต้น ดังภาพที่ 2

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ทำเลที่ตั้งร้านค้าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า มีร้านค้าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าใกล้เคียงกับสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ในระยะทางไม่เกิน 1 กิโลเมตร มากถึง 51 ร้านค้า คิดเป็นร้อยละ 70.83 ของร้านค้าทั้งหมด โดยระยะทางจากร้านบุหรี่ไฟฟ้าถึงสถานศึกษาใกล้ที่สุด อยู่ที่ระยะ 130 เมตร ทั้งนี้ หากพิจารณาตามกลุ่มเขตที่มีร้านค้าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุด คือ กลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออก (20 ร้าน) พบร้านจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าใกล้สถานศึกษามากถึง 14 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ของร้านค้าทั้งหมดในพื้นที่กลุ่มเขต ดังภาพที่ 3

จากการประมวลผลข้อมูลที่สำรวจได้ทั้งหมด สรุปว่า แม้จะมีกฎหมายและมาตรการในการควบคุมการนำเข้า และการควบคุมการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าแก่ประชาชน ตามกฎหมายศุลกากรและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

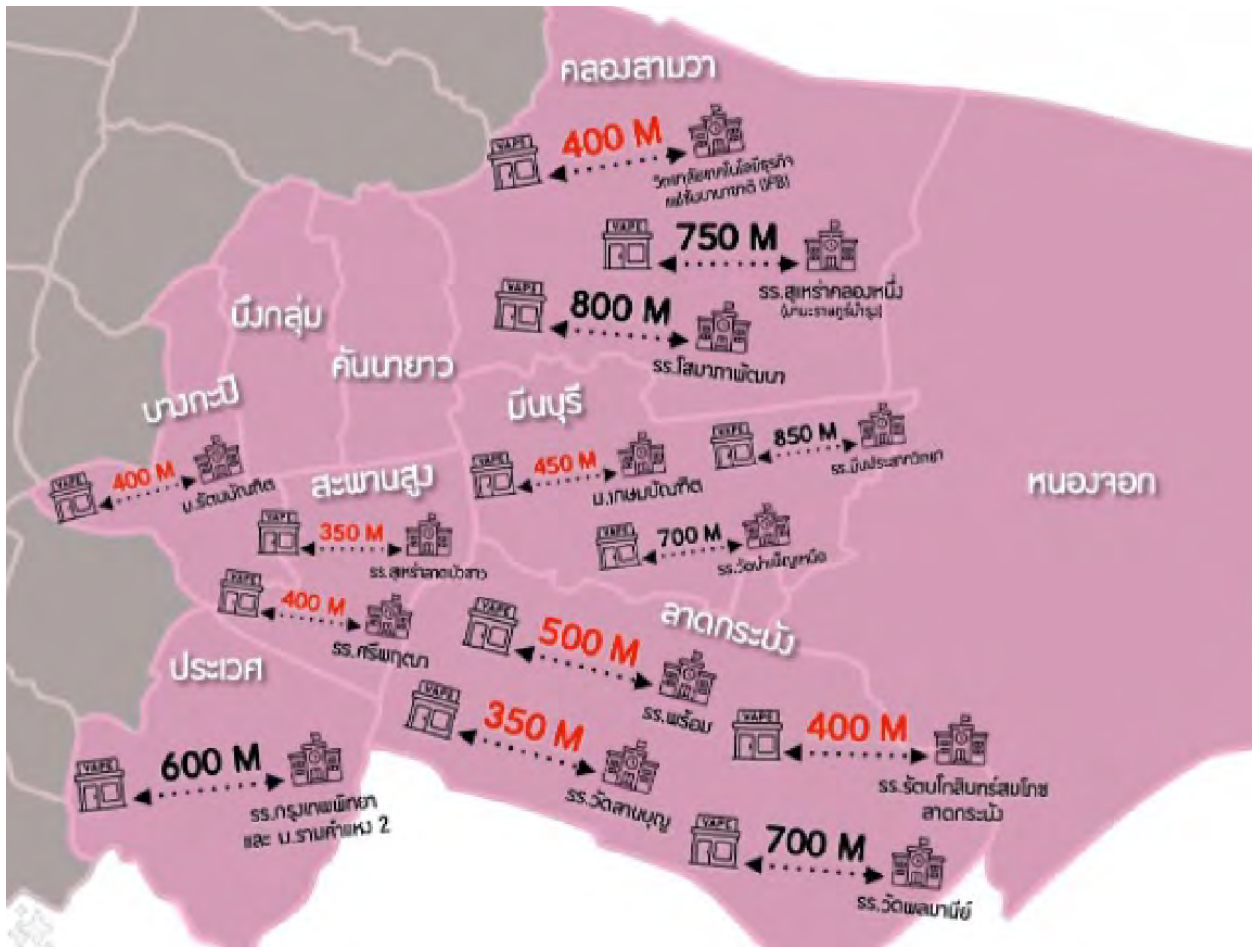
ภาพที่ 1 ความชุกของร้านค้าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าจำแนกตามกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหน้าร้านค้าปลีกจำหน่ายบุหรี่ยุติไฟฟ้า

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแผนภาพแสดงระยะทางจากสถานศึกษาถึงร้านค้าบุหรี่ไฟฟ้า

แต่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครก็ยังคงพบร้านค้าลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนจำนวนมาก โดยพบว่าร้านค้าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ามีฐานลูกค้าสำคัญ คือ เด็กและเยาวชน และมีการใช้กลยุทธ์ในการจัดจำหน่าย ดังนี้

1. เลือกทำเลที่ตั้งร้านค้าใกล้สถานศึกษาเพื่อดึงดูดเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก
2. สื่อสารด้วยข้อความ ภาพ หรือสัญลักษณ์ที่มีสีสันสวยงามเพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงเด็กและเยาวชน

จากกลยุทธ์ของร้านค้าบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้ข้างต้น สอดคล้องกับผลสำรวจของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยและกองสุศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพที่พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย และการถูกชักจูงให้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชน ธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าจึงอาศัยปัจจัยดังกล่าว

ทำการตลาดมุ่งเป้าไปยังเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่ โดยคาดหวังว่าจะมีลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ เพิ่มขึ้น และลูกค้าจะยังคงใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบไฟฟ้าต่อไปอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการสร้างความปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน

จากสถานการณ์การลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าและกลยุทธ์ในการจัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เป็นผลทำให้สภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษาเกิดปัจจัยเสี่ยงด้านบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญ และควรมีแนวทางในการสร้างความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากบุหรี่ไฟฟ้าที่อยู่รอบตัวสถานศึกษา และเด็กและเยาวชน จำนวน 3 มาตรการ ดังนี้

1. มาตรการทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา และชุมชน

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ลดลง แยกห่างออกจากกัน โดยต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนเอง แม้สถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนก็ตาม กล่าวคือ สถานศึกษา มุ่งเน้นแต่ภาระงานสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับแวดล้อมภายนอก ชุมชนก็เน้นบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ตรวจตราปกครองตามบทบาทของตน ปราศจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดช่องว่างอันนำไปสู่การตั้งร้านค้าปลีกจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบริเวณรอบสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนบริเวณโดยรอบสถานศึกษา โดยอาศัยกลไกของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีอยู่ทุกแห่งอยู่แล้ว ซึ่งองค์ประกอบของกรรมการครอบคลุมผู้แทน-ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานในพื้นที่ หรือจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป็นหูเป็นตาสอดส่องปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษา รวมถึงวางแผนทางการป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนร่วมกัน

2. มาตรการทางด้านส่งเสริมการศึกษาตาม อัยยาศัย

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้งานมาอย่างยาวนานมากกว่า 16 ปี และโครงสร้างของระบบการศึกษาที่มีความเข้มงวด เนื้อหาสาระของหลักสูตรแกนกลาง จึงไม่ตอบสนองต่อผู้เรียนและทิศทางการพัฒนา⁽⁷⁾ รวมถึงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน รู้เท่าทันสื่อ รู้เท่าทันทางสุขภาพและบุหรี่ไฟฟ้าไม่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร จึงรับประกันไม่ได้ว่าเด็กและเยาวชนจะได้รับองค์ความรู้เพียงพอต่อการเท่าทันบุหรี่ไฟฟ้าจากการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน ฉะนั้น โรงเรียนจึงควรจัดการศึกษาตามอัยยาศัยเพิ่มเติมผสมผสานกับการจัดการศึกษาในระบบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการศึกษาตามอัยยาศัยช่วยเติมเต็มเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของการศึกษาในระบบและการ

ศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัยยาศัยเป็นรูปแบบการศึกษาที่นำไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนได้⁽⁸⁾ สามารถดำเนินการได้ เช่น การติดป้ายประชาสัมพันธ์ การใช้ social media ของโรงเรียน การจัดกิจกรรมเสวนาหน้าเสาธง เสี่ยงตามสายระหว่างคาบเรียน หรือการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเสริมหลักสูตร ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น

3. มาตรการทางด้านบังคับใช้กฎหมาย

หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรจัดตั้งกลไกระดับจังหวัดหรือระดับพื้นที่ที่ประกอบด้วยผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย เร่งรัดบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเฝ้าระวัง ติดตาม และบังคับใช้กฎหมายกับผู้โฆษณาหรือจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบนระบบออนไลน์ หรือ สื่อสังคม เนื่องจากพบว่าในระดับจังหวัด/พื้นที่ผู้บังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อความชุกของร้านค้าบุหรี่ไฟฟ้า จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งจะต้องอาศัยกลไกของทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนคงมาตรการห้ามขาย ห้ามให้บริการสินค้าบาราгу บาราгуไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้าตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

สรุป

ผลิตภัณฑ์ยาสูบไฟฟ้า หรือ บุหรี่ไฟฟ้า เป็นผลิตภัณฑ์อันตรายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของเด็ก เยาวชน และประชาชน เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้ามมีส่วนผสมของสารนิโคตินและสารพิษต่างๆ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ได้แก่ สุขภาพกาย ใจ สังคม และเศรษฐกิจ ปัจจุบันธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าทำกลยุทธ์เชิงรุกมุ่งเป้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังเด็กและเยาวชน โดยใช้กลวิธีเลือกตั้งร้านค้าใกล้สถานศึกษา และชักจูงด้วยการสื่อสารที่น่าสนใจ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยจากอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าที่อยู่รายล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

1. กิติพงษ์ เรือนเพ็ชร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2565. 93 หน้า.
2. กองสุขศึกษา. บทสรุปผู้บริหารพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทย. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ; 2566.
3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ข้อเท็จจริงของบุหรี่ไฟฟ้า [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [สืบค้นเมื่อ 18 มี.ค. 2567]. แหล่งข้อมูล: <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/ข้อเท็จจริงของบุหรี่ไฟฟ้า>
4. สุวรรณมา เรื่องกาญจนเศรษฐี, ภัศรา จงขจรพงษ์, วิชัช เกษมทรัพย์, Hamann S, เนาวรัตน์ เจริญค้า, นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์, และคณะ. บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้ายทำลายเยาวชน [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 19 มี.ค. 2567]. แหล่งข้อมูล: <https://thaidj.org/index.php/JHS/article/download/14704/11839/28381>
5. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2566 [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [สืบค้นเมื่อ 18 มี.ค. 2567]. แหล่งข้อมูล: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5493&filename=socialoutlook_report
6. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. รายงานพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย; 2566.
7. เมธชนนท์ ประจวบลาภ. การศึกษาในระบบ: สัญญาแห่งวิกฤตและโอกาสในการพัฒนา [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 18 มี.ค. 2567]. แหล่งข้อมูล: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/issue/view/18012/5707>
8. เมธชนนท์ ประจวบลาภ. รูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับเด็กและเยาวชนของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2566. 178 หน้า.

Illegal Sale of E-Cigarettes Around School: Guidelines for Ensuring the Safety of Children and Youth

Metchanon Prajuablap, Surashet Phosaeng

Thailand Youth Institute, Bangkok, Thailand

Abstract

E-cigarettes are tobacco products that use battery heat to vaporize a liquid contained in a cartridge. Similar to traditional cigarettes, e-cigarettes release nicotine and other toxins with detrimental effects on human health. Current customs law of Thailand prohibits e-cigarette imports, while consumer protection law bans their sale within the country. Despite these regulations, a concerning number of illegal shops, estimated at 71 in Bangkok alone, were found selling e-cigarettes to all demographics, including youth and children. These shops employ two concerning strategies: (1) proximity to schools: a significant majority (70.83%) of these illegal shops are located near schools, making them easily accessible to students, and (2) targeting youth: shops use visuals, text, and colorful designs to entice young people, as evidenced by the higher e-cigarette consumption rate (32.30%) among Bangkok's youth compared to the national average (25.08%). This data strongly suggests that the e-cigarette industry deliberately targets youth and children, as evidenced by the higher consumption rate in Bangkok compared to the national average. To safeguard young people from the dangers of e-cigarettes, the following procedures are recommended: (1) school-community collaboration: schools should build relationships with their surrounding communities to collaboratively monitor and develop preventative measures against e-cigarette sales near schools; (2) promote informal education to increase knowledge about electronic cigarettes, and (3) strict law enforcement: law enforcement agencies must vigorously enforce existing laws against illegal sellers, including online platforms, to effectively halt e-cigarette sales.

Keywords: e-cigarette; children and youth; school